

Posamezna števil. steno

40 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto 72 K, za pol leta 36 K, za četrt leta 18 K, za mesec 6 K. Za Nemčijo celo leto 77 K, za ostalo tujino in Ameriko 84 K. — Reklamacije za list so poštne proste.

Upravištvo je v Ljubljani, Franciškanova ulica št. 61, Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno - demokratične stranke.

In tako dalje...

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan opoldan.

Uredništvo je v Ljubljani, Franciškanova ulica št. 61, Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostopna peti-vrstica 75 vin., pogoten prostor 1'25 v; razglašni in poslano vrstica po 1'50 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Protič ne more sestaviti kabineta.

Belgrad, 2. ponoči (Izv.) Protič je vrnil regentu mandat. To je ves rezultat njegovega tridnevnega prizadevanja. Večine ni mogel niti on dobiti. Koroščeva skupina in Narodni klub sta bila sicer pripravljena podpirati eventualno Protičovo vlado, toda večine za redno vladanje s tem še ni bilo. Protič je računal, da ga bodo končno podpirale tudi druge nekateri Črnogorci in Bunjevci, ki nekateri Črnogorci in Bunjevci, ki so mu pa še ti odrekli zaupanje, se je odločil, da vrne poverjeni mu mandat. To je edina koristna poteza vsakega njegovega dosedanjega dejanja in nehanja, kajti s tem je vsaj pospešil konec krize. Očitno je namreč, da se mora sedaj tako ali tako rešiti. Brez vlade ni mogoče več vladati... V parlamentu je zelo živahno. Razpravljajo in ugiha se veliko. Govori se celo o možnosti uradniške vlade, za kar pa ni nihče. Ta možnost ni verjetna. Kako tudi: Parlamentarni klubi so imeli danes večerni noma dolge seje. Tudi socialistični klub se je vse te dni dolgo posvetoval o situaciji. Svoje stališče o krizi in o Protičevi vladi je že označil. Pričakovati je, da bo kriza v par dneh definitivno rešena.

Protič odloži mandat.

LDU, Belgrad, 1. Danes ob polu dvajsetih je prišel na dvor g. Stolan Protič, katerega je sprejel regent v

Fran Ertavec: Centralizacija kulture.

Popolnoma umevno in na mestu je, če smo se vsi takoj po našem uledinjenju vprašali: Kakšna bo notranje-politična struktura naše novonastale države? Prele, nego smo pričakovali, je prišel odgovor. JDS se je izrekla za popolno, vsestransko in brezpogovorno centralizacijo. SLS se je postavila precej jasno na federativno stališče, socialisti smo pa nagibali na centralizirano državo z obsežno samoupravo. Pri tem so vodili stvarni nagibi le nas, za meščanski stranki so pa bili že tedaj merodajni le njihovi strankarsko utilitaristični interesi. Prvi so vedeli, da jim le centralizem pomore na koleno, drugi so se pa dobro zavedali, da jim ta izpodmakne trden stolček, s katerega so doslej neomejeno naševali po Sloveniji. Stvarno in načelno je bilo, kakor rečeno, le naše stališče, ker smo hoteli res urejeno demokratično državo. Nihče namreč nima na taki državi toliko interesa, kot baš proletarec. Buržoazija ima v svojem boju s proletariatom

ni bilo mogoče sestaviti kabineta in je vrnil poverjeni mu mandat. avdienci. G. Protič je izjavil, da mu

Pašić se vrne v Pariz.

LDU, Belgrad, 1. Predsednik mirovne delegacije Nikola Pašić je naposled sklenil, da se konec tega tedna vrne v Pariz, kjer hoče ostati do zaključka mirovne konference.

Uradniška vlada?

LDU, Belgrad, 1. Govori se, da bi se mogla imenovati uradniška vlada, ki bi opravljala najvažnejše tekoče posle.

Demokratska zalednica.

LDU, Belgrad, 1. Danes popoldne je imel Radikalni klub sejo, na kateri je sklenil, da g. Protič vrne regentu mandat. Isto sta sklenila Narodni klub in Jugoslovanski klub. Govori se, da bo sestava novega kabineta iznova poverjena Demokratski zalednici. Vse kaže, da bo kriza v kratkem rešena.

Pogajanja za koncentracijsko vlado.

LDU Beograd, 2. Danes se govori, da se vrše med demokrati in radikali pogajanja na sledeči podlagi: Parlament bi imel samo votirati proračun in izdelati volilni red; takoj potem bi bil parlament razpuščen in bi se razpisale volitve za konstituantno. Ako radikali pristanejo na ta predlog, bi bila mogoča začasna koncentracijska vlada.

na razpolago silno orožje in sredstvo, to je kapital, organiziran proletarijat pa, šibek, kakor je še danes v Jugoslaviji, bi brez varstva moderne državne zakonodaje v svojem boju s kapitalizmom in buržoazijo trenutno prelohtne podlegel.

Ziveli smo tedaj še vsi v neki sentimentalni ujediniški omotici, zato se je utihotali kar sam od sebe v svojo našo notranjo politiko nek centralizem svoje posebne vrste, s katerim niso mogli češče soglašati niti tisti, ki so bili najhujši centralisti. Pokrajinske vlade so izgubile svojo avtonomijo. Belgrad si je kar čez noč prilastil vso kompetenco in pokrajinske vlade so postale le nekako neobhodno potrebno upravno-tehnično sredstvo brez vsake večje lastne moči. Iz Belgrada so začele prihajati postave, neredbe in tudi pravcati »fermani«, veljavni za vso kraljevino SHS.

Ni mi namen, na tem mestu raziskovati, kake posledice je imela ta samoposebi nastala praksa na razne pannoze narodnega življenja, omejit se hočem na tem mestu, kake posledice ima in bi še imela na našo kulturo in civilizacijo.

Pred par meseci se je n. pr. raznesel glas, da se namerava uvesti v vsej državi štiriletno ljudskošolsko obveznost. Do tozadevnega atentata na našo slovensko kulturo k sreči doslej še ni prišlo, pač pa je bil z dne 18. avgusta t. l. in s št. 20.827 dekretiran od ministrstva prosvete v Belgradu že učni načrt in program za vse učiteljske šole (po naše bi rekli učiteljske), s katerim se učiteljska škola na tri letnike. Doslej so imela naša učiteljska štiri letnike in komur je njihov ustroj le malo znan, ve, da to nikakor ni več zadostovalo, zato se je mislilo že s tekočim šolskim letom razširiti strokovno vzgojo učiteljev na pet let. Vsa naša ljudska šola je doslej trpela na preozkem obzorju in prepričnem znanju učitelstva, zato je bilo razširjenje in poglobitev splošne, kakor tudi strokovne učiteljeve vzgoje in naobrazbe neobhodno potrebno. Pet letnikov učiteljske, s primernimi vzprejemni pogoji z ozirom na predizobrazbo, bi bilo tedaj minimum, kar slovensko ljudskošolsko učitelstvo neobhodno potrebuje. Pa, mesto razširjenja na pet letnikov so nam dekretirali znižanje na tri letnike.

Priznamo, da je ta ferman za Macedonijo prav lep napredek, a Slovenija ni Macedonija. Macedonija ima malodane 100% analfabetov, le skoroda brez vsakega šolstva, kulturno in civilizatorno pravcata puščava. Slovenci smo si pa z desetletnim trdim in vztrajnim bojem in delom ustvarili razmeroma prav lepo šolstvo, ki bi ga radi, kakor smo trdno upali, v svobodni Jugoslaviji le še izpopolnili in dvignili na popolno višino. Slovenska kultura in zlasti civilizacija stoji danes brezpogovorno na izredni višini, medtem ko se bodo v drugih pokrajinah šele začeli polagati prvi temelji kulture.

Kaj vidimo iz tega?

Kar je dober, neoporečen napredek na jugovzhodu Jugoslavije, to je za njen severozahod pravo nazadovanje. Če centralizacija kulture povzroči v eni pokrajini lep napredek, izvrši v drugi pokrajini atentat na kulturo. Slovenci je pa pri njihovem boju za ujediničenje vodila predvsem trdna zavest in upanje, da se homo šole po ujediničenju mogli kulturno in civilizatorno neomejeno razmakniti, da nam bo mogoče šele v svobodni Jugoslaviji popolnoma utešiti hrepenenje po čim najgloblji kulturi in najširši civilizaciji.

Sklepi: Kulturna centralizacija v Jugoslaviji pomeni za našo kulturo nazadovanje, ki ga moramo brezpogovorno odkloniti. Slovenci zahtevamo iz spoštovanja do naše krvavo priboriene kulture popolno kulturno avtonomijo, ker nečemo, da bi nam

v Jugoslaviji uničili in zadušili šole, kar smo si s tolikim trdom priborili že v tako obsekovani Avstriji.

Da v vsaki državi mora biti red in sistem, vsaka država neobhodno potrebuje centralizma, a ta mora iti vedno do gotovih meja. V Jugoslaviji so se združile pokrajine, kojih zgodovinski, gospodarski, politični in kulturni razvoj je bil popolnoma različen. Ta razlika je, bodimo odkriti in glejmo stvar kakoršna v resnici je, danes tako očitna in znatna, da še ne moremo preko nje. Belgrajski parlament in belgrajska vlada ne more in ne sme tedaj skleniti detajliranih zakonov in zlasti ne izdati izvršilnih naredb »veljavnih za vse pokrajine kraljevstva SHS.« Za enkrat in tudi še za lep kos bodočnosti je tedaj dolžnost in pravica Belgrada, izdati le okvirne zakone, vse drugo ima urediti vsaka pokrajina po svojih možnostih in potrebah za sebe. Vsako drugo pot je za danes odkloniti, ker je kvarna, nenaravna in v mnogih ozirohi tudi tehnično neizvedljiva. Notranjepolitično ujediničenje se mora vršiti sukcesivno, naravnim putem, ker je tedaj bo resnično in globoko.

Toliko o centralizaciji kulture, o centralizaciji drugih notranjepolitičnih zadev naj pa izpregovore drugi.

Grof Berchtold k razkritjem o povzročiteljih vojne.

Dunaj, 30. sept. (Izv.) Graf Berchtold je z ozirom na senzacionalna razkritja o pravih krivcih na izbruhu vojne podal dopisniku »Neue Freie Presse« obširno izjavo, kjer obznanje, da omenjena razkritja niso bila sestavljena v povsem nepristranskem duhu. Pregledovanje arhivov je bilo poverjeno volnemu organu vladajoče stranke v odsotnosti sodnikov, obtožencev in prič. Predvolni historik, ki ga je izročila lavnost sedanja dunajska vlada, vsebuje proti svojemčasemu dunajskemu kabinetu hujšo obtožbo, kot jo je izrekel nekdašnji Pariz proti nemci. Ako se nadela pisec »Rdeče knjige«, da bo s svojim delom dosegel revizijo mirovne pogodbe, potem se je treba te revizije prebiti, kakor pa si jo želeli. Oficijelne knjige, katere je izdala vlada med vojno, odklanjalo krivdo posameznika in vlade, medtem ko knjiga revolucije dviga obtožbo. To je razlika med vlado, ki brani svojo deželo in vlado, ki brani svojo stranko.

Svetovna vojna je bila tragična rezultanta neverjetno zapletene igre s silo. Da se dožene resnica, se ne smejo iskati posamezne osebe in se jim tudi ne sme pripisovati odgovornosti za sklepe anket. Za to je potrebna podrobna preiskava, ki vpoštevava vse mogoče medsebojne vezi

dogodkov. Ti, ki sedaj trpijo v osrednji Evropi, menijo, da bi bilo za avstro-ogrsko monarhijo bolje, ako bi bila že leta 1913, opustila Bosno in Hercegovino. Moje naloge pred vojno pa nisem videl v tem, da dopustim mirni razkroj monarhije. Morali smo voliti med bojem in smrtjo in monarhija te hotela živeti. Lahko torej brez strahu pričakujem sodbo zgodovine. Kakor svoledno tako sem tudi danes še mnenja, da smo morali sprejeti obrambno vojno. Nemčija in Avstro-Ogrska sta bili obdani z mrežo okroževalnih in razdirajočih stremiljen, ki so ju zahtevala kot žrtve.

Sedaj se išče zblizanje v Evropi s tem, da se izkuša naprtiti krivda za izbruh vojne zlasti dvema žrtvama svetovnega požara: ruskemu imperiju in avstro-ogrski monarhiji. Vendar na vsa odgovornost za izbruh vojne že izginja pred odgovornostjo za mir. Prihodnja vojna se kaže na obzorju in se dozdeva ravno tako neizogibna, kakor je bila takoli sedaj končujemo.

Našim somišljenikom!

Ker je naše glasilo »Naprej« glavni list naše socialno-demokratske stranke in bo tudi ostal ter se temu odgovarjalo vedno bolj širil po obsegu in bogatilo po vsebini, je dolžnost vsakega našega somišljenika, da si ga naroči in s tem pripomore skorajšnemu razširjenju listovega obsega. Naš list poroča o vseh novostih sveta, prinaša zanimive in podučne članke, leposlovne spise, vsa dnevna vprašanja, novice iz domačih krajev in tujine in interesantne raznoterosti, skratka vse, kar je potrebno vedeti človeku. Naš list vas informira o vsem, zato ne mislite, da kaj zamudite, če čitate samo naš »Naprej«. Da nam bo omogočeno ustreči vsem našim številnim nalogam je predvsem treba, da razširimo list tudi do osem strani dnevno. Naroči si naj torej »Napreja« vsak naš somišljenik in dobival ga bo v kratkem lahko vsak dan na osem ali najmanj šestih straneh. »Naprej« je vrh tega tudi najcenejši dnevnik, ki vella mesečno samo 6 kron.

Dr. Lotrič:

Misli o šolstvu.

(Dalje.)

VI.

Vseučilišče mora biti svetišče svobode vede in uka. Učeniaki morajo imeti popolnoma svobodne roke pri svojem znanstvenem raziskavanju. Le na ta način more znanstvo napredovati in procvitati. Veda ne sme biti dekla niti države

LISTEK.

GLAD.

Spisal Knut Hamsun. — Poslovenil Fran Albrecht.

(Dalje.)

Medtem mi je postala zelena odeja nadležna; tudi se nisem mogel tako vprico vseh ljudi kazati ž njo. Kaj naj si mislim o meni? Preudarjal sem torej, kje bi lo lahko shranil do nadaljnjega. Zdalci sem se domislil, da grem lahko k Sembu in si lo dam zaviti v papir. To bi potem takoli bolje izgledalo in prav nič sramotno bi je ne bilo nositi. Stopil sem v trgovino in sem povedal enemu komiljev svojo zadevo.

Naprej je pogledal odejo, nato mene; zadelo se mi je, ko da je v mislih nekam omalovažujoče skomignil z rameni, ko je vzel ovoj v roke. To me je užalilo.

»Vrag vas vzel! Pazite vendar!« sem vzkliznil. »V odeli je dvoje dragocenih steklenih vaz; paket gre v Smirno.«

To je pomagalo, — to je imenitno pomagalo. Z vsake krenilo, ki lo je storil, je prosil mož oproščenja, da ni bil takoli zaslužil tako važnih reči v odeli. Ko lo končal zavilanje,

sem se zahvalil za uslugo kot človek, ki je že čisto odposlal dragocene stvari v Smirno; odpril mi je vrata in se dvakrat poklonil, ko sem odšel.

Romal sem med ljudmi po Stortorou in sem se dižal večidel v bližini žensk, ki so prodale cvetlice v lončkih. Težke rdeče rože, ki so im listi blesteli krvavo in surovo v vlažnem jutru, so mi vzbujale poželjenje, me zvajale v pregrešne skušnjave, da bi ukradel eno, in povprašal sem po ceni, samo da bi bil kolikor mogoče blizu cvetlic.

Bilo je deset ura in šel sem v uredništvo. Mož s škarijami je ril po kupu starih časopisov; urednika še ni bilo. Na njegov poziv sem oddal svoj veliki rokopi, dal možu slutiti, da je večjega pomena nego običajno in mu položil na srce, naj ga osebno odda uredniku, kakor hitro pride. Pozneje čez dan pridem sam po odgover.

»Dobro!« je rekel mož s škarijami in se pričel spet baviti s svojimi časniki. — Zazdelo se mi je, da je smatral vso zadevo za nekoliko preveč egalno; toda rekel nisem ničesar, marveč mu samo ravnodušno pokimal in šel.

Zdal sem imel spet časa dovolj! Ako bi se vsaj hotelo zjasniti! Bilo je priskutno vreme, brez vetra in brez svežosti; zaradi varnosti so razpele ženske svoje dežnike in volnene čepice moških so bile videti ploščate in turobne. Šel

sem še enkrat preko trga in si ogledal zelenjavo in rože. Hipoma sem začutil roko na svojem ramenu in se okrenil. »Frajlica« mi je voščil dobro jutro.

»Dobro jutro.« sem odvrnil nekoliko vprašujoče, da bi takoli slišal, česa želi. »Frajlica« mi ni posebno ugajal.

Radovedno je gledal na moj veliki novi paket pod pazduho in vprašal:

»Kaj pa nosite tu?«

»Pri Sembu sem bil in si kupil blaga za novo obleko.« sem odgovoril blazirano, »nočem, da bi še naprej pohajal tako zanemaren; človek je včasih preveč skopuški napram svoj zunanosti.«

Pogledal me je in se zdrznil.

»Sicer pa — kako se vam godi?« je vprašal počasi.

»Nad vse pričakovanje dobro.«

»Torej imate zdaj kak opravke?«

»Opravke?« sem odvrnil zelo začudeno, »saj sem vendar knjigovodja pri veletržcu Christie.«

»Ali tako!« je dejal in stopil nekoliko nazaj. »Bog, kako vam to privoščim! Ako vam samo ne bodo izbrali vsega denarja, ki ga prislužite! Zbogom!«

Tik nato se je spet okrenil in se vrnil; naznačil je s palico na moj paket in rekel:

»Lahko vam priporočim svojega krojača. Ne dobite boljšega kot le izaksen. Recite samo, da vas jaz pošiljam.«

To pa mi je vseeno bilo preveč. Kaj je imel vtikati svoj nos v moje zadeve? Kaj ga je brigalo, h kateremu krojaču grem? Razlutil sem se; pogled na tega praznega, načičkanega človeka me je nazsrdil in dokaj brutalno sem ga spomnil desetih kron, ki si jih je bil sposodil od mene. Še predno mi je mogel odgovoriti, mi je bilo žal, da sem ga tirjal; bil sem v zadregi in mu nisem pogledal v oči; ko je v istem trenutku prišla neka dama mimo nahu, sem stopil brzo nazaj, da bi lahko šla mimo in sem nato porabil priložnost, da sem odšel od tod.

Kam torej, medtem ko sem čakal? S praznimi žepi nisem mogel iti v kavarno in tudi za nobenega znanca nisem vedel, h kateremu bi se lahko podal ob tej uri. Kakor po nagonu sem lo mahnil gori po mestu, porabil dokaj časa na poti s trga do »meje«, prečital »Večerno pošto«, ki so jo pravkar izobesili, šel doli po Karlov Ivanovi cesti, se nato okrenil in šel naravnost proti Rečniemu pokopališču, kjer sem našel miren prostorček na griču poleg kapelice,

(Dalje prih.)

ni cerkve. Veda mora iskati le resnico. Kadar jo najde, jo mora tudi priznati in braniti, ne glede na desno ali levo. Poblati mora predsodke in zmote, čeprav se je iste smatralo stoletja in stoletja za neomajno resnice, naravnost za božje razodetje. Učeniki pa morajo imeti tudi tako moralno moč, da svoje lastne zmote priznajo brez ovinkov in odkritosrčno. Le taki znanstveniki so apostoli čiste in prave znanosti.

Ljubljanska univerza ima tudi teološko fakulteto. Sem mnenja, da ta ne spada na moderno vseučilišče. Zelo sem se začudil, ko sem čital, da so tudi napredni in socialistični poslanci glasovali v Belemgradu brez pridržka za zakon, s katerim se ustanavlja univerza v Ljubljani s teološko fakulteto. Belgrajska univerza te fakultete dosledaj nima. Najbrž je tudi v bodoče ne bo imela. Sploh opazimo v kulturnem svetu tendenco, da se teološke fakultete loči od univerz. Sem zagovornik ločitve cerkve od države in šole od cerkve. Kot pristaš svobode vesti priznam tudi vsaki cerkvi popolno svobodo v njenem delokrogu. Cerkve naj imajo svoje samostojne visoke šole. To zahtevajo tudi mnogi učeniki jezuiti, seveda vsled bojazni pred modernizmom.

Na srednješkoli univerzah se je vse učenje sukalo okrog bogoslovja, ki je imelo za podlago verske dogme in Aristotelovo filozofijo. Na teh univerzah se je le razlagalo že znane resnice, katere se le smatralo za od boga razodete, torej večne in neizpremenljive. Ves uk je obstojal le v dokazovanju, da so te resnice edino prave in zveljavne. Vsako nadaljnjo znanstveno raziskovanje je bilo nepotrebno, naravnost prepovedano. Če je kak učenik po trudoplnem znanstvenem raziskovanju našel kako resnico, ki je nasprotovala verskim dogmam, se ga je smatralo za krivoverca, za zločince. Videli smo, kako je cerkev take znanstvenike preganjala in mnoge od njih sežgala žive na grmadi. Današnja bogoslovna veda stoji v bistvu še vedno na istem stališču kakor srednjeveška. Moderni znanstveniki ne morejo priznati tega apriorističnega teološkega stališča, ker prava veda ne pozna razodete resnice. Veda išče resnice in če jo najde, jo mora priznati, akoravno nasprotuje isti takozvanim verskim resnicam. Znanstveno raziskovanje odkriva med drugim tudi verske zmote. Temu raziskavanju se ima veda zahvaliti za svoj napredek in današnja civilizacija za blaginjo kulturne sadove, katere je obrodila svoboda vede in uka. Ker na svobodna veda večkrat nasprotuje tudi verskim naukom, zato jo cerkev sovraži, jo pri nekih vernikih zasramuje in znanstvenike preganja, če li je le mogoče. V državi, kjer ima cerkev še privilegirano stališče, se poslužuje pri tem državne moči. Seveda danes cerkev nima več take moči, da bi sežgala na grmadi neljube in učenike. Škoduje pa jim drugače. V nazadnjaških državah se take učenske šikanirajo ob vsaki priliki, premešča se jih, pošilja v pokoli. Zastareli kazenski zakonik ima še srednjeveške, raztežljive paragrafe, ki vislo vedno nad glavami svobodnomislilnih ljudi, da ne smejo izražati svojega prepričanja. Cenzura mora svobodo vede. Reakcionarni krogi imajo v takih državah še vedno toliko vpliva, da ovirajo po šolah svobodni pouk. Duhovniki imajo neomejeno svobodo, da sramote po lecali ljudi, ki so drugačne prepričanja in zabavljajo čez njih nasprotne nauke na grmadi. Sem proti temu, da bi se omejevali duhovnikom svobodo izražanja s kakim takozvanim »Kanzelarparagrafom«. Zahtevam pa enako svobodo za vsakega državljan, take ustavne zakone, ki bodo res jamčili svobodo vesti, prepričanja, vede in uka. Seveda bi bili taki zakoni trni v neti cerkvenem krogu. Naša klerikalna žurnalistika udarja v zadnjem času seminita na precej napredne strune. Včasih dela celo revolucionarno. Ko pa se bo ustvarjalo definitivno naše ustavne zakone, bodo cerkveni krogi napeli vse svoje moči, da bi pristigli kar najbližji svobodo vesti in vede. Zahtevali bodo v svoj priloge cenzuro. Tudi zakon o svobodni kolportazi bodo motrili s sovražnimi očmi. Na to okolnost opozoriam že vnaprej merodajne napredne kroge, da bodo budni. Cerkev te ostala ista, kot je bila v srednjem veku. Njeni cilji in zahteve so neizpremenljive. Moč novodobnih razmer to je sicer prisilila, da se mora v boju proti svobodni znanosti posluževati drugačnih sredstev.

(Dolje prih.)

Glose.

Mezdana gibanja so bolezen današnjega časa. Čas izkoriščanja in gospodarske anarhije postavila delavstvo pred vprašanja eksistence zato le stvar popolnoma utemeljena po volji in nezmognosti gospodujočih. Pravimo po volji in nezmognosti. In sicer po volji zaradi tega, ker hočejo izrabiti neurejeno dobo v prid odurokov, nezmognosti pa, ker se bo ta gospodarska politika prav tako maščevala v bližnji bodočnosti, kakor se je kravalo maščevala vojna nad svojimi povzročitelji. V vseh mezdnihih gibanjih pa opazimo, da plače enih delavskih kategorij ne naraščajo, dočim plače drugih kategorij delavstva razmeroma rastejo. Imamo danes plače po 300 K, pa tudi plače po 40 K. In vsi ljudje morajo živeti. Kako je to mogoče, presoja lahko vsak sam. Da prvi delavci ne more izhajati iz res, kako naj izhaja drugi, to je uganka. Ne le uganka, ampak velika socialna krivica je to!

Kako je prišlo do zaslišanja ameriških rojakov pred ameriškim senatom glede spora med Jugoslavijo in Italijo. Dne 25. avgusta je prejel eksekutiva JRZ (Jugoslov. republ. združenja) brzojavno poročilo od senatorja Henry Cabot Lodge, predsednika senatskega odseka za zunanje zadeve, da pošlje takol svojo deputacijo pred ta odsek, ki jo bo zaslišal dne 4. septembra ob 10. uri dopoldne. Deputacija, sestavljena iz ss. Etbina Kristana, Keržeta, Godine, Mihailoviča, Hlača in Lazareviča-Hrebčanoviča ter Skubica, je nemudoma odšla v Washington, pripravljena podat vse argumente in informacije glede spora med Jugoslavijo in Italijo. — Illinoiski senator M. Mc. Cormick je predstavil deputacijo senatnemu odseku za zunanje zadeve. Zaslišanje se je vršilo pred člani senatskega odseka v navzočnosti raznih evropskih diplomatov in zastopnikov raznih vlad. Trajalo je dve uri. Sodrug E. Kristan je tako ganljivo kot vodja deputacije čital poslanico jugoslovanskega naroda. Poslanica vsebuje kratko zgodovino nastanka naše države, dalje razne statistične podatke tako etnografske kot gospodarske. Spomenica je precej obširna. Žal, da je ne moremo v celoti objaviti. (V slov. prevodu jo je objavil »Glas Naroda«, list ameriških Slovencev, z dne 15. sept.)

Prememba bosanske vlade. Kakor nam javljajo iz Sarajeva dobe v vladi, če pride do premembe. Srbi, tri, Hrvati in Muslimani pa po dva mesta. Hrvati zahtevajo zase notranje zadeve, obrt in trgovino.

Kako »uvaia« kapitalizem »red«. Ko je bila razglašena na Ogrskem diktatura proletariata brez prelita ene same kaplje krvi, je pisalo meščansko časopisje vsega sveta o rdečem terorju, kajti delavci so razlastili tovarne, rudnike ter veleposrestva in v nenastanjenih sobanah gradiv ter v krasnih stanovanjih so nastanili delavstvo, ki je bilo prele na cesti. Prišel je monarhistični prevrat, vlado so dobili v roke plemiči in bogataši. Začel se je beli teror, kakršnega zgodovina do danes menda še ne pozna. Toda meščansko časopisje, ki so je preje tako razburjalo — sedaj molči. Po njegovih nazorih je to v redu. — Kaj se godi na Ogrskem? Tam divljalo teroristične plemenitaše in buržoazne organizacije, ki upirjajo najsramotnejša zverinstva. Nekaj žena je bilo živih pokopanih. Bela tolpa pod vodstvom magnatov Szerchenyja, Esterhazija, barona Pronava, Salmeja in drugih, je umorila — kakor je bilo doganjano s preiskavo francoske komisije — v raznih vaseh v enem tednu 46 popolnoma nedolžnih oseb. Cela vrsta ljudi je bila obsojena na smrt. Iz Donave so izvlekli trupla delavcev z rokami in nogami zvezanimi z žico. Te delavce so kar na debelo utapljali. Tako izgleda Friedrichova vlada na Ogrskem, za katero »stoji cel narod«. Buržoazija je seveda zadovoljna. Strašilo socializma je bilo na Ogrskem vsaj za ta trenutek pregnano, plemstvo ima zopet svoje palače in veleposrestva, v tovarnah vladajo zasebni podjetniki, proletarijat je prišljen k tlom. Delavstvo vsega sveta se more zopet z delstvi poučiti o tem, kako izgleda tedaj, ako se more buržoazija opreti na militarizem. To smo zapeli naši klerikalni in demokratični buržoaziji v album.

Socialisti v Italiji dobe večino. Po poročilu delavskega lista »Daily Herald« bodo pri volitvah, ki se bodo v Italiji vršile dne 16. novembra t. l., dobili socialisti ogromno večino.

Konference o Zvezi narodov. »Telegraph« poroča iz Bruslja, da se udeležijo konference zaveznikov

in nevtralecev, ki se vrši ta mesec v Bruslju tudi Nizozemska in Švicarska. Vsaka država pošlje 10 delegatov. Lotarijski socialisti so po

poročilu »Die Rote Fahne« sklenili na zadnji konferenci, da pristopijo k tretji Internacionali.

Brzojavne vesti.

Ustavitve osebnega prometa v Avstriji.

LDU, Dunaj, 2. (DunKU.) Več listov poroča, da se je v pordelke na seji državnega urada za promet sklenilo, zaradi pomankanja prometa od nedelje 5. t. m. dalje ustaviti promet osebnih vlakov, tudi lokalnih, (razen delavskih in živilkih vlakov) za vse nedelje.

Povišanje železniškega tarifa v Avstriji.

LDU, Dunaj, 2. (DunKU.) »Der Neue Tag« doznava, da bo poleg 159% povišanja blagovne tarife, ki bo veljavno od 15. t. m., povišana tudi osebna tarifa, in sicer v razmerju 1:2:4. Obenem bo zvišana tudi tarifa za prtljago.

Preustroj vlade v Nemčiji.

LDU, Berlin, 1. (DunKU.) V pogajanjih za preustroj kabineta se je danes dosegel sporazum tako glede stvari, kakor glede resortov. Demokrate so prevzeli pravosodno ministrstvo, čigar vodja bo obenem zastopnik državnega kancelarja, prevzeli so tudi notranje ministrstvo in novo ministrstvo za izvedbo gospodarskih mirovnih pogojev, zlasti obnove na severnem Francoskem in v Belgiji. Ta ministrstva bodo imela obenem važno nalogo glede

odškodnine inozemskih Nemcev, odškodnine kolonialnih Nemcev in plačanja predvojne dolga in prisilne likvidacije in odškodnine nemškega trgovskega brodarstva. Končnoveljavno zaznamovanje in določitev delokroga tega ministrstva je še pričakovati. Minister David bo v kabinetu kot minister brez portfelja. Medfrakcijski odbor bo kakor prej deloval pod predsedstvom Paerjevima.

STAVKA ANGLEŠKIH RUDARJEV.

LDU, London, 1. (DunKU.) Največja industrijska podjetja v Walesu iako trpe vsled železniške stavke, 400.000 rudarjev stavka.

Usoda nemških otokov v Tihem oceanu.

LDU, Lyon, 2. (Brezlično.) Iz Melbourne poročajo: Poslanska zbornica Avstralije je sprejela zakonsko predlogo o ratifikaciji dogovora glede usode otokov v Tihem oceanu, ki so bili nekda nemška last in v kolikor leže južno od ekvatorja. Ti otoki bodo spadali poslej pod nadzorstvo in pokroviteljstvo avstralske, oziroma novozelandske vlade. Glasom istega dogovora pripade dosedanja nemška posest v Tihem oceanu, ležeča severno od ekvatorja, Japonski.

O organizaciji beguncev in izseljencev.

Zapuščeniost, raztresenost in neugodni položaji silijo vse, ki so prišli iz zasedenega ozemlja, k združitvi. Kakšna naj bo organizacija, ali naj jih bo več ali samo ena, o tem so mnenja različna, eno pa je jasno, da se mora gibanje na eni strani v politično, na drugi v gospodarsko in kulturno smer. Ravno radi negotovosti, kaj je storiti v političnem oziru, kaj moremo in kaj smemo mi sami pa tudi naše vlade za neodrešene kraje, so mnenja različna. Pravo lasnost in končno smer bo itak mogoče določiti šele, ko se definitivno odloči usoda te dežele.

V nekem oziru je treba pa že naprej razjasniti pojme, da se ne bo skušalo ustvarjati nekega nemogočega. Organizacija kakršnakoli, ki bi imela sedež v naši državi, ne bi mogla biti pred svetom in pred vladami zastopnik in reprezentant celega naroda, tudi neodrešenega, še manj more dobiti oblike kake vlade, ker bi si tega nobena vlada na svetu ne pustila dopasti, najmanj pa italijanska. S tem so že podane tudi meje, v katerih se lahko mirno vrši delovanje Narodnega sveta. On naj bo zastopnik in predstavnik beguncev in izseljencev iz zasedenega ozemlja v političnem, gospodarskem in kulturnem oziru. Seveda bi lahko izvrševal pri tem tudi to funkcijo, da bo povsod in v vsakem oziru zagovarjal interese neodrešenih krajev in njegovega prebivalstva ter postaja gonilna moč v narodu.

Taka organizacija naj bi postal Narodni svet za jugoslovansko Primorje, ki naj bi bil tedaj zastopstvo in predstavništvo vseh beguncev in izseljencev v političnih, gospodarskih in kulturnih zadevah. V njem naj bodo primerno zastopani vsi deli neodrešene domovine, Istra, Trst, Goriška in Notranjska, strankarska pripadnost ne sme imeti nikakega vpliva, ker mora biti sam tako po svoji sestavi, kakor po svojih tendencah strogo in samo narodna institucija, katere izključuje vsako strankarstvo.

Narodni svet naj vrši svojo nalogo potom svojega predsedstva, ki posluje v Ljubljani in ki je v stiku z begunci in izseljenci potom okrajnih in krajevnih odborov, kakor tudi direktno.

Da bo mogel Narodni svet varovati interese ljudstva, katero zastopa, mora imeti tudi primerno zastopstvo, s potrebnim vplivom in tudi aparatom.

Razen organizacije Narodnega sveta bo potrebna gotovo tudi organizacija, katere bo vršila nalogo goniti v narodu smisel za skupnost, buditi njegovo samozavest in v prvi vrsti pripravljati popolno združitev vseh delov naroda, tudi onih, katere namerava za sedaj tuje nasilje odtrgati od njega. Taka organizacija bo uspešna le tedaj, ako se razširi po celi državi, mora biti zadostno pripravljena in bo zato mogoče o njej časasno le razpravljati.

Ker združijo predsedstvo Narodnega sveta v sebi vse dosedanje

funkcije, ki jih je vršil begunski svet in razni odbori, bo urediti posebel še edino vprašanje podpor našega dištva. V tem oziru bo na vsak način potrebna podporni organizacija in sicer dištvo podporno društvo, katero bo moralo takol pričeti z delom.

O vseh teh in mnogih drugih vprašanjih bo potreben temeljit razgovor, kateri mora privedi tudi do zaželenega uspeha.

Učiteljske v Velikovecu.

V okupiranem ozemlju hočejo nam dati imperijalistični Italijani slovensko gimnazijo v Sežani, mesta so seveda izključena za vsakršne sloven. šole. Da ne spadajo srednje šole v vasi in tace, mislim, da ni treba posebej povdarjati.

Ne gre mi pa v glavo, kako se je morala naša vlada odločiti za ustanovitev učiteljske v Velikovecu. Kdor količnik pozna to gnezdo, bo odločno proti tej ustanovitvi učiteljske. Velikovec je res mesto, a s tem ni še rečeno, da je to mesto pravno za učiteljske -- za vzgajališče ljudskih pedagogov, katerih velika naloga je povzročiti naše ljudsko šolstvo do čim večje kulturne stopinje. Prepričani smo, da bi iz tega vzgajališča prihajali sami ne sposobni učitelji, kateri bi narodu in šolstvu prokletu malo ali pa nič koristili. Ni odvisno od doirih profesorjev, temveč tudi od okolnosti, v katerih biva dijak v svojih dištajskih letih. Šola kot taka mu ne more dati tega, kar neobhodno potrebuje za izvrševanje svojega stanu v šoli in izven šole -- to bi morali vedeti gotovi faktori, ki odločajo o takih kardinalnih zadevah. Učiteljski stan zahteva dobre in zmogljive narodne učitelje, da popravimo to, kar nam je zagrešila bivša gnila, korumpirana in farska Avstrija.

Velikovec kot tak ne more nuditi dijakom najmanjše izpopolnitve v temelu nadaljnje izobrazbe, nasprotno bi bil odvlečen le od šole in svojega slabega stanovanja, prebil bi svoja štiri leta direktno v letištvu in odhajal v svoje službovanje s polno glavo samih raznih formul brez vsake najmanjše praktične izobrazbe, ki je za vsakega učitelja neobhodno potrebna važnost posebej na tu na Koroškem, kjer se vsi sloji naslanjajo edine le na učitelja. Koroška kot taka potrebuje za par desetletij zmognih, praktičnih in inteligentnih učiteljev v vseh panogah.

Kakor vsak stan tako ima tudi učiteljski stan svoje konkurente. Ti konkurenti učitelstva stremijo še za nadvlado učitelstva, kakor je bila prej navada in boljše se inteligentnega učitelstva, ker s tem bi imeli lo njih »delo« oteženo. Toda na te elemente se ne smemo prav nič ozirati, ampak pred seboj moramo imeti v prvi vrsti le koristi in interese ljudskega šolstva, in pa posameznega stanu, ki se z vsimi štirimi brani dobro in moderno urejenega šolstva. Ta še vedno privilegirani stan ima tudi tu svoje umazane roke, ki hoče odločevati o bodočnosti

našega šolstva in posebno pa o ustanovitvi učiteljske v Velikovecu dovedoč, da bi kulturni boj med rimskim nazadnjaštvom in napredkom izostal za nedolžen čas.

Komu so na srcu koristi in kulturna povzdiga slovenskega naroda, mora odločno nastopiti proti ustanovitvi učiteljske v Velikovecu. Ako ne bodo merodajni faktori orustili te misli, bomo izvajali vse mogoče konsekvence, da se ne bo uveljavila želja gotovega stanu, ki je od vekov sovražil vsako izobrazbo. Rim ne sme več odločevati o našem šolstvu, temveč narod sam.

Novice.

— **Delavska pekarna.** Pekovski pomočniki v Osleku so vzeli v našem veliko pekarno in začeli z obratom na lasten račun. Vsak dan speče 10.000 komadov drobnega pečiva, ki ga prodajajo po 30 vin. kos. Pekovski pomočniki namreč že daljša stavkajo. Ker pa molstri niso hoteli ugoditi njih zahtevam, so seki pomočniki po tem pripomočku. Molstri so vsled tega v hudih stiskah in več se jih je že izjavilo pripravljen za pogajanja.

— **Avtomobilna zveza Krško-Novomesje** je vpostavljen. Iz Novomega mesta odhaja avtomobil ob pol sedmih, iz Krškega na povratku pa ob treh 45 min. popoldne.

— **Nove pošne znamke** pridejo v promet začetkom novega leta. Izdeluje jih umetnik Wagner.

— **Preskrba Zagreba s premogom.** V Zagreb je prišlo 516 ton češkega premoga, 500 ton le še na potu.

— **Istina« dnevniki.** Glasilo hrvatskih komunistov »Nove Istine« poroča, da bo začela s 1. novembrom izhajati kot dnevnik. Upravi »Nove Istine« je centralno strankino vleče naročilo tudi, da pripravi vse za izdajanje tednika za kmetiški proletarijat.

— **Društvo inženierjev in arhitektov** se je osnovalo v Belgradu na zborovanju jugoslov. inženierjev in arhitektov v dnevi 27., 28. in 29. septembra.

— **Proga Zagreb - Zemun** je silno prenapolnjena. Po kolodvorih stoji veliko število tovornih vagonov. Tovorni promet stoji že celih 16 dni.

— **Carigrad sedež Zveze narodov.** Po poročilih iz Londona, predlagajo nekateri angleški vodilni politiki za glavni sedež Zveze narodov Carigrad. Predlog utemeljuje s tem, da ima Carigrad ugodno strategično in zemljepisno lego, da se ga lahko internacionalizira in podredi upravi Zveze narodov.

Prvi kongres jugoslovanskih novinarjev.

Novinarsko društvo v Zagrebu je sklenilo sporazumno z novinarskimi društvi v Belgradu, Ljubljani in Sarajevu, da se skliče kongres vseh jugoslovanskih novinarjev za 18., 19. in 20. oktober v Zagreb.

Ta prvi jugoslovanski novinarski kongres bo imel dvojno svrhu: narodnostno in poklicno. Na njem naj bi se doizdal temeljni edinstvene organizacije vseh novinarjev države Srbov, Hrvatov in Slovencev, ker se v tem poklicu kot predstavniku javnega mišljenja nahajajo najmočnejši pogoji kohezije vseh narodnih energij. Združenje časopisla bi izpodbudilo koncentracijo narodne moči, ki je danes potrebnejša, kakor kdaj prej. V času, ko se polagalo temelji naše narodne države. Ta kongres je tem potrebnejši, ker so bili novinarji srbski, hrvatski in slovenski dosihod žalibog zmeraj razdruženi in obkoljeni z neprijateljskim kitajskim zidom. Zato je tem potrebnejša izmena mišljenja in dogovor za edinstveno delo v skupnih narodnih ciljih. Po edinstvenem časopisju se bo izvedlo pravo duševno edinstvo vsega naroda. Hrvatsko novinarsko društvo misli, da bo to misel oduševljeno pozdravila naša javnost in vsak, ki mu je na srcu ujedinenje naroda in moč naše države.

Druga svrha bi bila poklicna: da se v edinstveni organizaciji povzdigne novinarski poklic, ki ga čakajo prav sedaj velike naloge, in da se dvigne njegov ugled in gnotni položaj. Zato bo ta kongres razpravljao o vseh važnih poklicnih in drugih vprašanjih, kako bi se naše časopisje povzdignilo na višji nivo.

Dnevne vesti.

Nova stranka.

Iz uredništva »Slov. Naroda« je izstopil dosednji glavni urednik dr. Knaflič in obenem je kupil Bambergov tiskarno slovenski konzorcij za

V nedeljo se je vršil društveni se-
stanek »Svobode« v ljudski šoli, ki
je bil zelo dobro obiskan. Zlasti na-
ša mladina je pokazala, koliko volje
in hrepenenja ima do izobraževal-
nega dela v naši organizaciji. Ta
mladina, ki ima toliko volje do dela,
se bo gotovo povzpela na tisti nivo

izobrazbe, katerega mora delavstvo doseči, če hoče biti pripravljeno za veliki čas. Na sestanku je poročal sodrug Vehovc in sodrug Albrecht. Oba sta povdarjala nujno potrebo izobraževalnega dela med našim delavstvom. Veliki čas zahteva velikih ljudi. Zato pa vsi knjižice, časopise in brošure v roke, da si bomo s tem izpopolnjevali naše znanje! Cesar nam niso dale šole, nam mora dati naša samozavest in volja do izobrazbe. Mladina je dostikrat priuščena sama sebi — mati na delu, oče v delavnici, otroci brez nadzorstva — Ta mladina se ne more duševno razviti. Zato je treba ogromno dela, da odpravimo ta krivični sistem. Kako ga bomo na odpravili? Odpravili ga bomo le potem sistematičnega dela v naši izobraževalni organizaciji, potem predavanj, diskuzij, gojenjem družabnega življenja med seboj itd. Knjižnica, ki se bo uredila, naj služi kot glavni pripomoček pri našem duševnem delu.

Dramatični odsek mora predvsem uprizorjati igre, s katerimi bo sigurno nudil delavstvu užitek. Za vse to je pa treba neumornega dela; dolga je še pot pred nami. Teda ker ste mladi in želini izobraževalnega dela, boste dosegli cilj, za katerim hrenite. Televadni odsek, ki tako pridno deluje, bo kmalu pokazal tudi na zunanje uspehe. Zato delati! Delaj mladina, kajti z delom boš koristila sebi in našim idejam. Govorili so še sodrugi Brezovšek, Kokali, Orozeli. Vsi so povdarjali, da bodo kakor doslej agili, da se »Svoboda« v Celju tako razvije, da bo celjskemu delavstvu v pomoč. Treba je, da tudi starejši sodrugi pomagajo pri tem velevažnem delu. Kajti s skupnim delovanjem bomo kmalu dosegli naše osvobodjenje.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Naročniku »Napreja«, ki vorašuje za naslov »Nove Istine«, javljamo, da se nahaja uredništvo in upravišтво v Zagrebu, Ilica 55, II. nadstropje.

To in ono.

Znanje in bogastvo.

»Kaj je dragocenejšo? Znanje ali bogastvo?« vpraša nekdo modrega človeka. — »Znanje,« pravi modrijan. »Zakaj pa se potem učenjaki potikalo ponižno okoli hišnih vrat bogatašev?« vpraša nadalje človek. »Bogataši pa le redkokdaj trkajo na vrata učenjakove kočice?« — »Zato, ker učenjaki znajo ceniti vrednost denarja, bogataši pa ne vrednosti znanja.«

Kje bodo Združene države premostile Pacifik?

Vojna nas je naučila veliko več zemljepisja kot smo ga poznali kdaj prej v svojem življenju. Med drugim smo izvedeli tudi, da Nemško morje ali takozvano Severno morje, kot ga imenujejo Angleži, pravzaprav ni morje v navadnem smislu besede, temveč le obširna plitva mlakūza.

Ravno taka mlakūza je Beringovo morje, plitev kos slane vode, ki postaja še vedno bolj plitev radi neizmernih množin zemlje, katero zanaša vanjo ena največjih rek sveta Yukou.

Kmalu bo celo Beringovo morje izpremenjeno v suho zemljo. Že sedaj lahko vidimo, kako se vrši ta proces. Zemlja, ki jo prinaša Yukou v morje, vrši isto nalogo, kakor jo vršijo odpadki v mestih, kjer pokrivajo velika

ozemlja ter nudijo prostor za nove ceste.

Ta reka je stvariteljica nove suhe zemlje in je v zadnjem stoletju dodala na tisoče kvadratnih milj ozemlja Alaske. Zgradila je velikansko Yukonovo deželo ter napravila morje ob obali tako plitvo, da se celo majhne ladje komaj približajo obali.

Ko bo postalo Beringovo morje Beringova dežela, bo ta kaj dragocen kos zemlje. Tla bodo izvanredno rodovitna in podnebje bo zmereno radi velikega pacifičnega morskega toka, ki teče v bližini obali.

Medtem pa se vrši še neka druga veliko bolj presenetljiva in hitra geološka izprememba v isti pokrajini. Gradi se pas zemlje, ki be vezal novi svet s starim ter Alasko s Kamčatko.

Pogled na zemljevid bo vsakemu pokazal, da se nahaja ob južni meji Beringovega morja cel venec otokov, ki se stezajo od ameriške obale do azijske. Ti otoki, takozvani Aleuti, predstavljajo stebre bodočega mosta.

Cela veriga teh otokov se počasi, a stalno dviga, kar je po mnenju geologov pripisovati počasnemu krčenju zemeljske skorje ob oni višini. Tuptam se pojavi včasih kak otok v morju ter pripomore pri končni zgraditvi mostu.

Nedavno je naenkrat vstal med otokoma Unalaska in Umnak zopet deloma otok iz oceana. Po noči so videli ljudje čuden ogenj, ki je razsvetljeval morje daleč naokrog. Konečno se je dvignila črna skala, obdana od dima in pare in je počasi rasla, dokler ni predstavljala piramide, visoke 1500 čevljev. Ta skala je dobila ime Bogoslov.

Ko bo most zgrajen, bodo lahko naši potomci potovali direktno po kopnem v Pariz, kajti med tem časom bo že zdavnaj zgrajen tunel (predor) pod Angleškim kanalom, ki bo vezal Anglijo in Francijo.

Knjižnica dnevnika »Napreja«.

Času primerno in ceno čtivo!

Kupujte, čitajte, razširjajte brošure:

Temelina načela socialne demokracije (Erfurtski program).

Spisal Karel Kautsky.

I. Kdo uničuje proizvodnjo v malem? Cena 30 vin.

II. Proletariat. Cena 30 vin.

III. Kapitalistični razred. Cena 30 v.

IV. Država prihodnosti. Cena 40 v.

V. Razredni boj. Cena 40 vin.

Razprave in drugo:

Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo. Cena 10 vin.

Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 24 vin.

Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.

V dobi klerikalizma. Cena 40 vin.

O konsumnih družtvih. Njih pomen in važnost za delavsko ljudstvo. Cena 20 vin.

Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.

Prvi majnik 1909. Cena 1 K.

Vun enako volilno pravico! Proč s carlino na živila! Cena 4 vin.

Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 vin.

Tajnosti španske inkvizicije. I., II., III. in IV. zvezek. Vsak zvezek po 10 vin.

Krst sv. Vladimira. Cena 50 vin.

Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost. Cena 70 vin.

Socializem in moderna veda. Cena 1 K 20 vin.

Nevarni socializem. Cena 30 vin.

Sirahovi. Cena 30 vin.

Cerkvene pristojbine ali štolnina. Cena 30 vin.

Razprave VII. rednega zbora jugosl. soc. dem. stranke iz l. 1909. Cena 60 vin.

Razprave X. rednega zbora jugosl. soc. dem. stranke iz l. 1917. Cena 1 K 50 vin.

Koliko pritiče družinam vpoklicanih? Cena 20 vin.

Vsenčliska ljudska predavanja. Cena 10 vin.

Delavske razglednice. 2 vrsti. Cena 20 vin.

Prinovedni in znanstveni spisi:

Rim. Preložil Etbin Kristan. Cena 5 kron.

Lurška pravljica. Cena 40 vin.

Mozes in Darwin? Cena 70 vin.

Francka in drugo. Spisal Etbin Kristan. Cena 50 vin.

Magdalena. Spisal S. Machar. Cena 2 kroni.

Dr. Janez Bleiwels in njegova doba. Cena 1 krono.

Primož Trubar in naša reformacija. Cena 50 vin.

Drama Prešernovega duševnega življenja. Cena 40 vin.

Naši zapiski. Dva letnika popolna, nekaj letnikov nepopolnih.

Pri vseh teh brošurah so cene višje za 30%.

Sodrugi, sodružice! Naročajte zgorajne knjižice naravnost ali po dopisnici pri upravi »Napreja«, Ljubljana, Franciškaška ulica št. 6, I. nadstropje.

Vse podružnice »Svobode« opozarjamo, da skrbje marljivo za razširjanje zgoraj navedenih brošur.

Izdajatelj: Josip Petejan.

Odgovorni urednik: Rudolf Goloub.

Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

Zahvala. Franc Bezenšek, invalid v Hrastniku, se vsem črnovojnikom najtopije zahvaljuje za podarjenih mu K 200 od čistega dobička prirejane veselice na Dolu. Srčna hvala!

Spalne in jedilne sobe, kuhinjske opreme, postelje, spodnje in vrhne modroce, umivalnike, vsakovrstne omare, mize in stole iz trdega in mehkega lesa, priporočata brata Šever, zaloga pohištva in tapetniška delavnica, Ljubljana, Kolizej. 627

Valentin Maček, tovarna v Domžalah 43.

pobiram vsako soboto v Ljubljani, Sv. Jakoba trg, stare klobočevinaste (filcste) kloboke v popravilo in tiste tudi vračam. Večjo množino tudi sprejemam po pošti. 579

Posrtnski zaslužek. lahek, hiter in dober, dobre zanesljive in spretnosti osebe (tudi otroci nad 14 let) s prodajanjem »Napreja«. Oni, ki se javijo osebno prej, nastavljeni bodo vrhutega še na dobra mesta. Zglasiti se je od 1/2. 11. do 11. ure dopoldne v upravi »Napreja«, Franciškaška ulica 6. I. 531

Pis okrog treh metrov, pripraven za otroško obleko, se odda. Naslov pove upravnistvo »Napreja«.

GARJE

srbečico, hraste, lišaje uniči pri človeku in živini mazilo zoper srbečico. Brez duba in ne maže perila. 1 lonček za eno osebo 6 K. Po pošti 7 K, poštneine prosto. Prodaja in razpošilja lekarna Trnkóczy v Ljubljani, zraven rotovža. 531

Našla se je večja svota denarja (v dinarjih) v soboto, dne 27. t. m., zvečer pred opernim gledališčem. Lasnik tega denarja naj se zglasti pri Rudolffu Kolesi, Ljubljana, Veliki stradon 7. 616

Čevlji (Gaiserer) št. 41, močni, trpežni, skoro novi, se ceno prodajo. Kje? pove upravnistvo »Napreja«.

Bačvare

(sodarje) 628
za akordno delo išče
TVORNIKA ARKO, ZAGREB.

Slavnemu občinstvu naznanjava, da sva prevzela

gostilno »Narodni dom«
v Celju.

Skrbeča bodeva za dobro in točno postrežbo, ter se pripravljamo za mnogobrojen obisk.

Ivan in Ana Černe

z Goriškega. 538

Strojni ključavničar in spreten tovarniški mizar

(predelavec)

se išče za tvornico v Bosni.

Zahtevki glede plače s prepisi izpričeval pod »AB 199« na upravnistvo »Napreja«. 528

BARVA

vsakovrstno blago

pere

domače perilo

(pošilja po isto na dom)

Ljubljana, Poljanski nasip št. 4.

- Kemično -
tovarna
JOS. REICH

CISTI

obleke

svetloilika

ovratnice, zapestnice

in srajce

Podružnica: Selenburgova ul. 3.

Naznanilo!

Naznanjam p. n. občinstvu, da sem zopet pričel vožnjo z avtomobilom po mestu in izven mesta. Avto je na razpolago pred pošto ter se sprejemajo tamkaj tudi naročila za zunaj. Cene voženj so času primerne.

Se priporočam p. n. občinstvu ter bilježim z odličnim spoštovanjem

Pavel Stele.

Gospodinja, ki rabi

Milo »SRNA«

štedi s perilom, časom, trudom in denarjem. Poizkusni zavoji po 4 1/2 kg vsebine.

IGNAC FOCK, tvornica mila in sode, Kranj.

DRVA

mehka in trda, vsako množino, pripelje na dom družba

»IMPEX«

Mahrova hiša, Krekov trg št. 10, I. nadstr.

— Delniška glavica —
K 20.000.000.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Podružnice: v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

Rezervni fond okroglo
K 9.000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, financira erarične dobave in dovoljuje aprovizacijske kredite

Glavnica: 200.000.000 kron.

196

Rezerve okrog 150.000.000 kron.

Podružnica kreditnega zavoda za trgovino in obrt v Ljubljani,

Prešernova ulica 50 v lastnem poslopiu.

Prodaja in nakup vrednostnih papirjev; borzna naročila; sprejem in oskrba depotov z vestno revizijo zrebalnih efektov; samoshrambo (Safe-Deposits) pod lastnim zaklepom strank; krediti in predujmi vsake vrste; inkaso in eskont-menic; nakazila in izplačila na vsa mesta tu- in inozemstva; potovalna kreditna pisma; sprejem denarnih vlog na knjižice in tekoči račun, itd. --